

Nederlandse Faunistische Mededelingen, 1C : 86-87.

overgenomen uit: Nieuwsbrief European Invertebrate Survey Nederland, 17: 33-35 (1986).

Opmerkingen over nomenklatuur en determinatie van Chironomidae

H. K. M. Moller Pillot

In het onderstaande worden enkele aanvullingen gegeven op de determinatietabellen voor larven van Nederlandse Chironomidae (Moller Pillot, 1984a; 1984b).

Tanypodinae

Tanypus. Imagines van *T. kraatzi* en *T. punctipennis* zijn tot op heden door iedereen onjuist gedetermineerd. Fittkau zal het enige goede verschilmerk (vleugeladering) binnenkort publiceren. De larvale determinatiekenmerken, zoals in Nederland gebruikt, zijn korrekt. Als *T. punctipennis* gedetermineerde imagines kunnen ten dele tot *T. kraatzi* behoren. In de exuvia-tabel van Langton (1984) komt *Tanypus* Pe 1 overeen met *T. punctipennis*, *Tanypus* Pe 2 met *T. kraatzi* (en waarschijnlijk grotendeels met *T. vilipennis*).

Conchapelopia. De larven van dit genus zijn volgens Fittkau & Roback (1983) aan de palpus maxillaris te onderscheiden van verwante genera.

Ablabesmyia. Volgens Fittkau & Roback (1983: fig. 5.1) zouden de palpi maxillares van *A. monilis* en *A. longistyla* anders moeten zijn dan door mij getekend (vrijwel andersom). Fittkau zelf is hiervan echter niet overtuigd; hij vermoedt, dat tenminste een vierde soort in het spel is. Ook determinaties van poppen leveren nogal eens problemen op. Voorlopig is het verstandig, de bestaande tabellen te blijven gebruiken en rekening te houden met tegenstellingen tussen determinaties van larven, poppen en imagines. De verschillen in kopgrootte tussen larven van *A. phatta* en *A. monilis* blijken ook in Finland uitstekend op te gaan (mondel. meded. E. Koskenniemi).

Chironomini

Microtendipes. Hier ligt een nog onopgelost probleem. De door mij als *pedellus* beschreven larve behoort vermoedelijk tot een (onbeschreven?) soort, die als imago moeilijk van *pedellus* te onderscheiden is. De echte *M. pedellus* behoort als larve tot het *chloris* aggregaat. Voorlopig is nog geen wijziging in de aanduiding mogelijk.

Omisus. De larve van *Omisus ?caledonicus* is door A. Klink subfossiel in Nederland vastgesteld. In vennen of veenge-

bieden is het voorkomen ook nu nog mogelijk. Het labium lijkt enigszins op dat van *Microtendipes*, maar de verschillen vallen bij 400 x vergroting onmiddellijk op. Zie hiervoor Pinder & Reiss (1983) of Tshernovskij (1949) onder *Microtendipes ?rezvoi*.

Endochironomus spec. Ubbergen is blijkens poppenmateriaal van G. van der Velde de soort *E. lepidus*.

Einfeldia/Fleuria. Het genus *Einfeldia* moet geheel gerevideerd worden. Vermoedelijk behoren *Fleuria* en *Einfeldia* gr. *insolita* tot één genus (onder een nieuwe naam). Inmiddels is gebleken, dat larven van *Fleuria lacustris* ook vaak op het hele vlak van de epipharynxkam kleine tandjes hebben. Zie ook de nieuwe tabel van Nocentini (1985).

Einfeldia longipes behoort volgens Webb & Scholl (in druk) tot *Chironomus*. De larve heeft ook vier tubuli. Zie de opmerking in Moller Pillot (1984a: 223).

Einfeldia carbonaria behoort als larve volgens Shilova (1980) tot de groep *insolita*, volgens Pinder & Reiss (1983) tot dezelfde groep als *E. longipes* (dus tot genus *Chironomus*?).

Chironomus. De naam *C. aprilinus* in plaats van *halophilus* is nu algemeen aanvaard. Ook Kruseman (1933) gebruikt deze naam korrekt en bedoelt dus niet *C. salinarius* (die hij als synoniem vermeldt!).

Er is een nieuwe tabel voor de larven van het genus *Chironomus* verschenen (Webb & Scholl 1985). Ik heb hiermee nog geen ervaring opgedaan. De meeste Nederlandse soorten staan er in. Jammer genoeg ontbreken *C. (Camptochironomus) tentans*, *C. (Camptochironomus) pallidivittatus*, *C. longipes* (voorheen *Einfeldia*) en *C. anthracinus*.

Cryptocladopelma. Momenteel wordt algemeen aanvaard, dat dit genus *Cladopelma* moet heten.

Paracladopelma. Door een fout van Harnisch (1923), die door Lenz (1959) en mij is overgenomen, is de larve van *P. nigritula* als *P. camptolabis* agg. beschreven, zoals Goddeeris (1983) heeft vastgesteld. Dit verklaart ook, dat ik bij kweek uit een zgn. *camptolabis*-larve een *nigritula*-imago kreeg (Moller Pillot, 1984a: 250). Ernstiger is het feit, dat de echte *camptolabis*-larve binnen mijn "laminata-aggregaat" valt en waarschijnlijk vrijwel alle Nederlandse vondsten van dit aggregaat tot *P. camptolabis* behoren. Het lijkt verstandig de

naam "*camptolabis* agg." niet meer te gebruiken en te vervangen door *P. nigrifula*. De naam "*laminata* agg." kan nog wel gebruikt worden. Goddeeris en ik zullen hierover een artikel schrijven.

Tanytarsini

Paratanytarsus. Afwijkingen van het aantal tanden van de epipharynxkam komen zo nu en dan voor (in plaats van drie soms vier, zelden twee tanden). Voor het onderscheiden van *P. austriacus* moet daarom ook gekeken worden naar de andere door Klink (1983) vermelde kenmerken.

P. confusus heeft vaak een iets langere l_2 dan door Klink (1983) wordt aangegeven. De soort komt in Nederland ook in stilstaand water voor. In twijfelgevallen kan men *P. inopertus* en *P. confusus* samennemen als *P. confusus* agg.

Door kweek is komen vast te staan, dat tenminste uit een deel van de larven van *P. spec.* 1 Klink parthenogenetische vrouwelijke poppen komen van *P. cf. boiemicus*.

Orthoclaadiinae

Metriocnemus. Veel gebruikers van mijn tabel blijken de larven van *M. tristellus* te determineren als *M. hygroptetricus* agg., hoewel er geen of geen duidelijke dorso-anale spoor is en de larve slechts lichtpaars gekleurd is (niet zebra-achtig geringd). Een goed verschilkenmerk is, dat de borsteldrager bij *hygroptetricus* opvallend hoger dan breed is (zie Moller Pillot, 1984b: fig. VI.27.h2) en bij *tristellus* niet hoger dan breed, zonder duidelijke dorso-anale spoor, maar wel met een bruine chitineverdikking aan de gehele achterzijde. De tabel leidt dan tot *M. spec.* Heeft de larve dan een paarsachtig abdomen, een bruine kop en een vrij korte antenne (eerste lid tweemaal zo lang als breed), dan kan men deze aanduiden als *M. cf. tristellus*.

Psectrocladius. Hier is weer een hinderlijke naamsverandering opgetreden:

Pinder 1978	<i>limbatellus</i>	<i>limbatellus</i>
Langton 1980	<i>limbatellus</i>	<i>edwardsi</i>
Cranston 1982	<i>limbatellus</i>	<i>edwardsi</i>
Langton 1984	nom. nov.	<i>limbatellus</i>

juiste naam *oxyura* Langton *limbatellus* (Holmgren)
 Imagines van gr. *limbatellus* kunnen niet met Pinder worden gedetermineerd. De larventabel hoeft niet te worden gewijzigd.

Literatuur

- Cranston, P.S., 1982. A key to the larvae of the British Orthoclaadiinae (Chironomidae). – Sci. Publ. Freshw. Biol. Ass., 45: 1-152.
- Fittkau, E.J. & S.S. Roback, 1983. The larvae of Tanypodinae (Diptera: Chironomidae) of the Holarctic region keys and diagnoses. – Ent. scand. Suppl., 19: 33-110.
- Goddeeris, B., 1983. Het soortspecifieke patroon in de jaarcyclus van de Chironomidae (Diptera) in twee visvijvers te Mirwart (Ardennen). I: Tekst, II: Figuren, Platen en Tabellen. – Thesis, Leuven, 177 p., bijlagen.
- Harnisch, O., 1923. Metamorphose und System der Gattung *Cryptochironomus* K. s.l. – Zool. Jb. Abt. Syst., 47: 271-308.
- Klink, A., 1983. Key to the Dutch larvae of *Paratanytarsus* Thienemann & Bause with a note on the ecology and phylogenetic relations. – Medeklinker, 3: 1-36.
- Kruseman, G., 1933. Tendipedidae neerlandicae., I: Genus *Tendipes* cum generibus finitimis. – Tijdschr. Ent., 76: 119-216.
- Langton, P.H., 1980. The genus *Psectrocladius* Kieffer (Diptera: Chironomidae) in Britain. – Entomologist's Gaz., 31: 75-88.
- Langton, P.H., 1984. A key to pupal exuviae of British Chironomidae. March, Cambridgeshire, 324 p.
- Lenz, F., 1959. Zur Metamorphose und Ökologie der Tendipedengattung *Paracladopelma*. – Arch. Hydrobiol., 55: 429-449.
- Moller Pillot, H.K.M., 1984a. De larven der Nederlandse Chironomidae (Diptera) (Inleiding, Tanypodinae en Chironomini). – Nederlandse Faunistische Mededelingen, 1A: 1-277, derde druk.
- Moller Pillot, H.K.M., 1984b. De larven der Nederlandse Chironomidae (Diptera) (Orthoclaadiinae sensu lato). – Nederlandse Faunistische Mededelingen, 1B: I-VI, 1-175.
- Nocentini, A., 1985. Chironomidi, 4 (Diptera: Chironomidae: Chironominae, larve). – Guide per il riconoscimento delle specie animali delle acque interne Italiane, 29: 1-186.
- Pinder, L.C.V., 1978. A key to adult males of British Chironomidae. – Sci. Publ. Freshw. Biol. Ass., 37: 1-169.
- Pinder, L.C.V. & F. Reiss, 1983. The larvae of Chironominae (Diptera: Chironomidae) of the Holarctic region Keys and diagnoses. – Ent. scand. Suppl., 19: 293-435.
- Shilova, A.I., 1980. K sistematike roda *Einfeldia* Kieff. (Diptera: Chironomidae). (in Russisch) – Trudy Inst. Biol. vnutr. Vod, 41 (44): 162-191.
- Tshernovskij, A.A., 1949. Identification of the larvae of the midge family Tendipedidae. (in Russisch) – Opred. Faune SSSR, 31: 1-186.
- Webb, C.J. & A. Scholl, in voorbereiding. Comparative morphology of the larval ventromental plates of European species of *Einfeldia* Kieffer and *Chironomus* Meigen (subgenera *Lobochironomus* and *Camptochironomus*).
- Webb, C.J. & A. Scholl, 1985. Identification of larvae of European species of *Chironomus* Meigen (Diptera: Chironomidae) by morphological characters. – Syst. Ent., 10: 353-372.